

Kunnat kiertotalouden toimintaympäristönä

Miira Riipinen

Kunnat kiertotalouden edelläkävijöinä ja
yhteistyökumppaneina – seminaari

SYKE 20.11.2017

Mitä kunta tekee tulevaisuudessa?

Osaamisen ja kulttuurin edistäminen

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Vapaa sivistystyö
- Taide- ja kulttuuripalvelut
- Kirjastopalvelut
- Nuorisopalvelut
- Liikuntapalvelut

Kunnan elinvoiman edistäminen

- Paikkakunnan vetovoimaisuus
- Vaikeasti työllistyvien tuki: etsivä nuorisotyö, työpajat, työttömyyden pitkittymisen ehkäisy, kaupunginosatyö
- Kotouttaminen
- Elinkeinopolitiikka: yritysneuvonta, kehittämishankkeet, yritystontit, alueen markkinointi, avoin data
- Resurssiviisaat toimintatavat

Elinympäristön kehittäminen

- Maapolitiikka
- Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
- Liikenne, joukkoliikenne,
- Tieverkkojen rakentaminen ja ylläpito
- Vesihuolto
- Jätehuolto
- Energiantuotanto ja -jakelu
- Rakennusvalvonta
- Asuntotoimi
- Ympäristönsuojelu ja terveellisen elinympäristön turvaaminen
- Turvallisuudesta ja varautumisesta huolehtiminen

Kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

- Monipuoliset osallistumismahdollisuudet
- Paikallinen yhteisöllisyys
- Viestintä ja vuorovaikutus
- Vaalit ja edustuksellinen demokratia
- Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet
- Asukkaiden omaehtoinen toiminta

Mikä on tärkeää yhdyskuntarakenteen kehittämisessä – Kuntaliiton hallitus linjasi 28.4.2016

- Asumisen ja yrittämisen edellytyksistä huolehtiminen
- Sujuvan arjen mahdollistaminen
- Kaikille sopivan elinympäristön turvaaminen
- **Resurssiviisaaseen yhdyskuntaan pyrkiminen**
- Talouden ja rahoituksen hallinta yhdyskuntien kehittämisessä
- Hyötyjä kaikille yhteistyöllä ja kumppanuudella

Resurssiviisaaseen yhdyskuntaan pyrkiminen

Resurssiviisaan yhdyskunnan tavoitteena on tuottaa mahdollisimman vähän ilmastomuutosta aiheuttavia kasvihuonekaasupäästöjä, toimia kiertotaloudessa, jossa materiaalit hyödynnetään ja kierrätetään tehokkaasti sekä pyrkiä globaalisti kestävään luonnonvarojen kulutukseen välttämällä ylikulutusta. Yhdyskunnissa tavoitteena on edistää ihmisten hyvinvointia, yritysten kilpailukykyä, työllisyyttä ja alueiden elinvoimaisuutta sekä aikaansaada kustannussäästöjä.

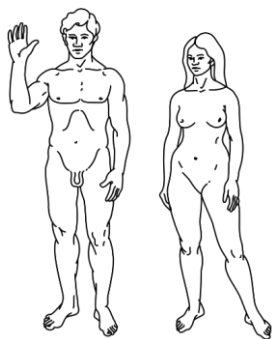
- Eheä yhdyskuntarakenne on tärkeä liikenteen ilmastovaikutusten vähentämisessä
- Tavoitteena energiatehokkaat ja energiaa säästävät kunnat
- Luonnonvaroja käytettävä säästeliäästi ja jätteet kierrätettävä tehokkaasti
- Kestävien hankintojen ja resurssiviisaiden toimintamallien kehittäminen tarpeen

Resurssiviisaus, kiertotalous ja kunta

- Mihin kunta voi vaikuttaa?
- Millaiselle arvoperustalle ja fyysisille puitteille kunnan toiminta perustuu?
- Kunnan oma toiminta:
 - » Esim. energiankäyttö ja -tuotanto, jätehuolto, vesihuolto, kunnan rakennuskanta, infrarakentaminen, kaavoitus, digitalisaatio
- Muiden toimijoiden toimintaan vaikuttaminen, esim:
 - » Kaavoitus ja maankäyttö (esim. liikkumisen tarve)
 - » Julkinen liikenne, kevyt liikenne (esim. liikkumisen tapa)
 - » Ympäristönäkökohdat hankinnoissa (tukee uusien ratkaisujen kehittämistä yrityksissä ja niiden hyödyntämistä kunnan omassa toiminnassa, luo markkinoita)
 - » Resurssiviisauden näkökohtien huomioon ottaminen kunnan kehittämistoiminnassa ja yritystoiminnan kehittämishankkeissa
 - » Neuvonta ja valistus, tietoisuuden lisääminen
- Alustojen tarjoaminen, vahvuuksien etsiminen, toimijoiden yhteen saattaminen

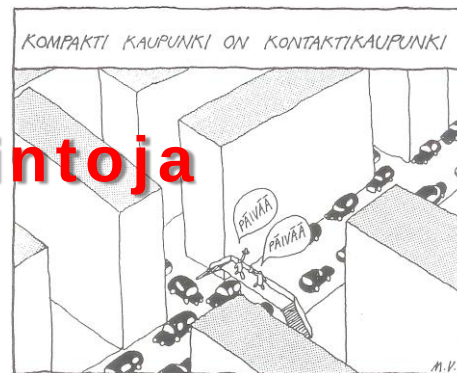

Ihminen tekee valintoja

- mm: - yksittäinen liikkumisvalinta
- liikkumisvälineen hankinta

Yhteiskunta tekee valintoja

- mm: - liikkumismahdollisuus
- liikkumisympäristö
- liikkumisen säännöt

kaavoituspäällikkö
Juha-Pekka Vartiainen
Joensuun kaupunki

WWW.JOENSUU.FI

AINVÄLINEN

TURVALLINEN

OSAAVA

MAHTAVA

KULTTUURELLI

IHAN PARAS

ROHKEA

Ympäristöpolitiikan johtaminen kunnassa

- Uusi kuntalaki:

Lakisääteinen pitkän aikavälin kuntastrategia (37 §):

- » Yksi strategia, mahdollisimman vähän poikkihallinnollisia ohjelmia - haaste vai mahdollisuus?
- » Ympäristöohjelma, ilmastostrategia, hulevesistrategia, vieraslajistrategia, luonnon monimuotoisuusohjelma, kiertotalouden tiekartta, hankintastrategia jne.

- ⇒ TAVOITTEET KUNTASTRATEGIAAN ja TALOUSARVIOON
- ⇒ TOIMINNAN SUUNNITTELU TOIMIALOILLE
- ⇒ TOIMIALOJEN YHTEISTYÖ TÄRKEÄÄ

Kuntien näkyvät tavoitteet synnyttävät toimintaa

*'Lappeenranta on Suomen ilmastopääkaupunki'
'Espoo Euroopan kestävin kaupunki'
' Hiilineutraali Helsinki 2035'
'Turku ensimmäinen jätteen ja päästön kaupunki Suomessa'
'Iin kunta on Euroopan mestari ilmastotyössä'*

Kiuruveden lähi- ja luomuruoka

Kuva: Heidi Huhtilainen

Lähi- ja luomuruoka on otettu osaksi kaupunkistrategiaa ja tavoitteena on lisätä niiden osuutta kunnan ruokapalveluissa

Pudasjärven hirsirakennukset

Kaupunkistrategiassa on linjattu, että julkiset rakennukset tulee rakentaa ensisijaisesti hirrestä

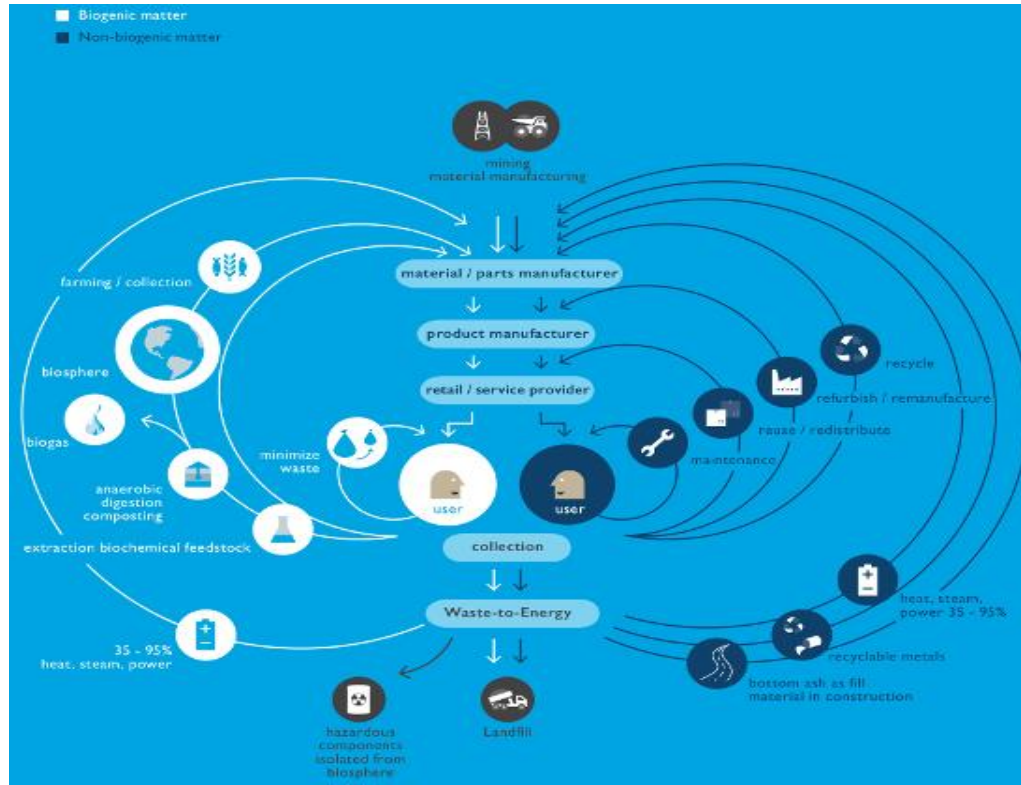
Kuntien teknisen toimen kestävän kehityksen sitoumus - KEHTO-foorumin sitoumus

- **” KEHTO-kaupungit sitoutuvat arvioimaan vuosittain merkittävässä infrarakentamis-kohteissaan uusiomateriaalien käytön mahdollisuuksia luonnonmateriaalien sijaan.”**
 - » Käynnistetään vaiheittain, täydessä vauhdissa 2019
 - » Koulutusta arviointiin foorumin kautta
 - » Tavoitteena kiertotalouden edistäminen ja rakennushankkeiden ympäristövaikutusten vähentäminen
- <https://sitoumus2050.fi/>

Kiertotalous

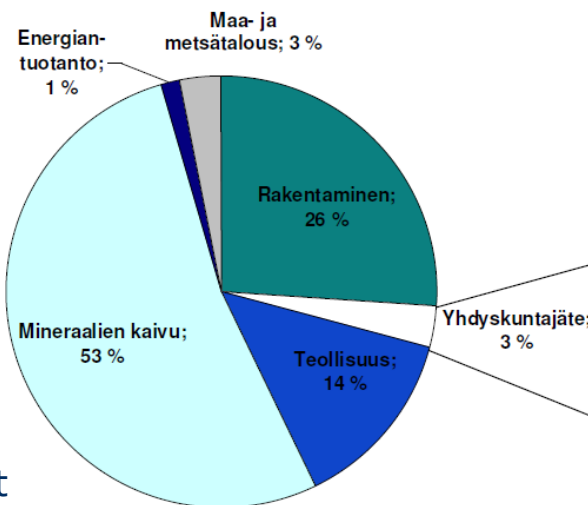
Lähde: ISWA task force on resource management 2015

Pelkällä yhdyskuntajätehuollolla ei ratkaista kiertotaloutta

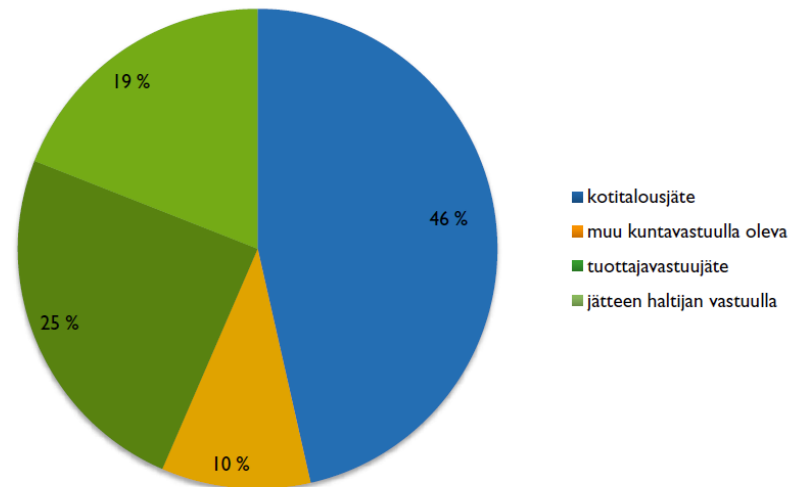
Tarvitaan:

- Materiaalivirrat
- Kierrätys-materiaalien imua markkinoille.
- Yhteistyötä:
 - Julkinen
 - Yksityinen
 - Kansalaiset

Kokonaisjättemäärä:
94 milj. tonnia, josta
14 milj. tonnia biohajoavaa
Materiaanotto 540 milj. tonnia

2,7 milj. t

Lähde: Tilastokeskus, YMRa 20/2016

Kiertotalous ja kunnallinen jätehuolto

- Kunnilla olemassa kattava infra ja siten mahdollisuuksia
- Kuntalaiset = kuluttajat neuvonnan piirissä
- Kunnalliset jätelaitokset aktiivisesti edistämässä ja mahdollistamassa → kiertotalouden vetureina
- Nykyiset jätteenkäsittelykeskukset ovat monien mahdollisuuksien palvelukeskuksia, cleantech -alueita, jotka toimivat innovaatioalustoina alan yrityksille. esim.
 - » Espoo, Vantaa, Helsinki, Kirkkonummi: Ämmässuo Ekomo (teolliset symbioosit, energiaomavaraisuus, rakennusjätteet käyttöön)
 - » Lahti: Kujalan jätekeskus (teolliset symbioosit)
 - » Turku: Topinpuisto (maa-ainesten kierrätys)
 - » Tampere: ECO3 -kiertotalouskeskus (ravinteiden kierto)
 - » Kuopio: Uusiomateriaalien hyötykäyttö Savo-Karjalan kiertotaloudessa hanke Puhas, Metsäsairilla
- Yhteisinnovointia tarvitaan

Ravinnekierrätys

- Ravinnevirrat
- Lietteet
 - » Yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen lietteet
 - » Hajajätevesilietteet
 - » (Teollisuuslaitosten puhdistamojen lietteet)
- Biojätteet
- Lannan hyötykäyttö
- Viljelykäytännöt
- Ruokahankinnat

Lopputuloksen on oltava kokonaisuutena myönteinen

- Vaikuttavuus
 - » Missä päässä kiertoa tarvitaan panostusta
- Ilmastovaikutukset
 - » Talteenoton ja uudelleen käyttöön valmistelun ilmastovaikutukset
- Elinympäristövaikutukset
 - » Haitalliset aineet pois kierrosta
 - » Maaperän nuhraantuminen
 - » Vesistövaikutukset (pinta- ja pohjavesi), mikromuovit
 - » Roskaantuminen
 - » Dumpkaus
- Haetaan WIN-WIN -ratkaisuja

VIISAS LIIKKUMINEN?

Liikkumalla kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä

Säästät
rahaa

Ylläpidät
terveyttäsi

Saastutat
vähemmän

Parannat
asuinympäristösi
viihtyisyyttä

Edistät
kiertotaloutta

kaavoituspäällikkö
Juha-Pekka Vartiainen
Joensuun kaupunki

WWW.JOENSUU.FI

YMPÄRISTÖYSTÄVÄLINEN

TURVALLINEN

OSAAVA

MAHTAVA

KULTTUURELLI

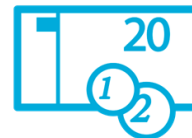
IHAN PARAS

ROHKEA

Miten kuntien kiertotaloustyötä voi tukea?

- Ymmärrä kunnan toimintaympäristö ja motiivit
- Tieto
 - » Materiaalien koonti kuntien käyttämiin kanaviin (materiaalitkiertoon.fi ?)
 - » Koulutus
 - » Verkostot
- Rahoitus ja resurssit
 - » Hankerahoitus
 - Hankemaaailmasta pysyviin rakenteisiin
 - » Asiantuntijaresurssit
 - Alueellinen tuki
 - » Rahoitusmahdollisuudet investointeihin
- Lainsäädäntö
 - » Johdonmukaisuus
 - » Paikalliset olosuhteet huomioon ottavaa - väljyyttä, järkevät ratkaisut mahdollistavaa
 - » Myönteisiä kokonaisvaikutuksia tukevaa

Kuntien ympäristöverkostoja

Alueelliset

- Energiatoimistot (7 aluetoimistoa)
- KUUMA-kunnat, HSY, K8-kunnat...

Kansalliset

- Energiatehokkuussopimukset 2017–2025
- FISU-verkosto (8 kaupunkia)
- HINKU-foorumi (34 kuntaa)
- Kaupunginjohtajien ilmastoverkosto (6 kaupunkia)
- Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus (yli 100 kuntatoimijaa)
- Kuntaliiton Kuntien ilmastokampanja (55 kuntaa ja 2 kuntayhtymää)
- Motivan Ekohankintaverkosto (18 kuntaa)
- Smart & Clean (pks – isot kaupungit)

Kansainväliset

- Climate-KIC
- Energy Cities (2 kaupunkia)
- Covenant of Mayors -sitoumus (10 isoa kaupunkia ja 1 maakunta)
- EUROCITIES – Environment Forum (6 kaupunkia)
- ICLEI (14 kaupunkia)
- UBC (12 kaupunkia)

Elinvoimaa
resurssiviisaudesta

Kuntien kiertotalouden kiinnostavimmat -kilpailu

Haetaan tekoja, pieniä ja ISOJA
Kuntaliitto tsemppaa, mukaan vaan!
DL 30.11.2017
Rahapalkintoja luvassa keväällä 2018

*Resurssi-
viisaiden
tekojen tori*

**Piileekö kunnassasi
kiertotalouden
huipputeko?**

SITRA

Oletko tullut ajatelleeksi, että...

...ilmastotyö, kiertotalous, cleantech, vähähiilisyys ja resurssiviisaus ovat kaikki sukua toisilleen. Ei ole väliä mikä kärki edellä kunnassasi edetään. Kaikki tämä työ tähtää ilmastopäästöjen vähentämiseen, luonnonvarojen säästämiseen ja kunnan elinvoiman lisäämiseen. Kunnassasi kasvaa sukupolvi, joka haluaa asua ja yrittää kunnassa, jossa ympäristövaikutuksilla on väliä.

